

KE CVIČENÍ »FATRA-81«

Cvičení „Fatra-81“ bylo rozsahem vyvedených týlových útvarů a zařízení a vyvezených zásob materiálu v posledních letech ojedinělé. Proto se chceme podělit o některé poznatky a zkušenosti z tohoto cvičení.

Armádní dvoustupňové velitelsko-štábní týlové cvičení v terénu s částečně vyvedenými vojsky (AVŠTC) významně přispělo k dalšímu zdokonalení připravenosti týlových funkcionářů, operačních a týlových štábů v organizaci týlového zabezpečení vojsk v počátečním období války, při odrážení agrese nepřitele a při přechodu do útočné operace. Došlo k prohloubení praktických návyků v řízení a organizaci dopravně zásobovacího a léčebně odsunového procesu s využitím prostředků výpočetní techniky a v neposlední řadě i k dalšímu prohloubení internacionálních vztahů mezi příslušníky týlu naší a Sovětské armády.

AVŠTC navazovalo na divizní taktické cvičení a bylo na něm vyvedeno značné množství vojsk, bojové a dopravní techniky a materiálu, potřebného ke komplexnímu procvičení dopravně zásobovacího systému.

V průběhu cvičení jsme získali cenné poznatky, které již cílevědomě využíteláme k dalšímu zvýšení úrovně připravenosti týlu ČSLA.

Pro činnost vojskového a operačního týlu v počátečním období války má rozhodující význam jeho rychlé **uvedení do plné bojové pohotovosti**. Včasné vytvoření plánovaných týlových útvarů a zařízení, jejich doplnění na válečné počty a splnění všech opatření jednotlivých stupňů bojové pohotovosti u vojsk vytváří rozhodující předpoklady pro plnění úkolů týlového zabezpečení vojsk v operaci. Úkoly jsou složité proto, že se na nich podílejí i orgány různé podřízenosti, včetně lidosprávy a národního hospodářství.

S cílem splnit náročné úkoly jsme kladli důraz na to, aby funkcionáři týlu všech stupňů podrobně znali obsah činnosti po vyhlášení jednotlivých stupňů bojové pohotovosti a úkoly důsledně plnili podle předem zpracovaných metodik práce a připravené dokumentace. Těžiště činnosti jsme soustředili na rychlé zmobilizování týlových útvarů a zařízení a na zabezpečení organizovaného nakládání a vyvážení zásob. Týl armády měl (na základě připravené tabulky) trvalý přehled o narůstání bojové pohotovosti jak z hlediska času a prostorů, tak i počtu osob, materiálu a techniky.

Cvičení prokázalo, že tým cvičící divize byl schopen s využitím různých racionalizačních opatření, zvláště ve vyvážení zásob, plnit úkoly v plánovaných časových normách.

Důležité poznatky jsme získali při **vyvážení zásob** armádního normativu. Základním předpokladem pro splnění tohoto náročného úkolu je reálné zpracování a se všemi odpovědnými orgány automobilních útvarů (jednotek) a skladů sladěný plán 1. naložení. Podmínkou je i včasný příjezd automobilních praporů do nakládacího prostoru, důsledné očíslování vozidel pořadovými čísly a v neposlední řadě i dokonalá vycvičenost obsluh mechanizačních prostředků a řidičů, znalost úkolů při nakládání zásob a připravenost zásob ve skladech k mechanizovanému nakládání v souladu s plánem 1. naložení. V průběhu nakládání munice a přečerpávání PHM jsme zjistili, že při důsledném splnění všech těchto předpokladů můžeme zkrátit dobu některých manipulací při nakládání až o 50 %.

V průběhu cvičení jsme vytvářeli záměrně složité situace, které kladly vysoké nároky především na řídicí činnost štábu a týlových funkcionářů armády. Bylo třeba mít neustálý přehled o situaci vojsk, o stavu a činnosti týmů svazků a podřízených týlových útvarů a zařízení armády a na vzniklé situace pružně reagovat.

Ukázalo se, že **organizovanou prací** podle metodiky práce a řešením úkolů v pořadí důležitosti můžeme v krátkých lhůtách přijímat reálná rozhodnutí, operativně řešit a realizovat náročné úkoly týlového zabezpečení v souladu s požadavky vojsk, zvláště při efektivním využití výpočetní techniky.

Přesto i v rozhodovacím a řídicím procesu máme stále co zlepšovat. Návrhy náčelníků služeb by měly být stručné, konkrétní a řešit jen rozhodující otázky. Je třeba stále sledovat požadavek, abychom zabezpečili co nejvíce času pro práci vykonavatelů. Větší pozornost musíme věnovat i kontrolní činnosti a pomoci vykonavatelům.

Přes rostoucí zájem týlových funkcionářů o efektivnější využívání výpočetní techniky musíme někdy překonat nedůvěru v možnosti této techniky. Krátké lhůty v rozhodovacím procesu prokázaly nejen nutnost využívání výpočetní techniky, ale i potřebu časově zpracovat její použití přímo do metodik práce týmů i jednotlivých týlových funkcionářů.

Jedním z hlavních učebních úkolů AVŠTC byl **přísun munice** k zabezpečení průlomu obrany nepřítelů. Tato munice musí být přísunuta až do palebných postavení dělostřelectva nad stanovené pohyblivé zásoby, aby po skončení palebné přípravy a podpory byla vojska zabezpečena municí k vedení další bojové činnosti. Složitost spočívá v tom, že v poměrně krátkém čase je třeba do palebných postavení dělostřelectva soustředit značné množství zejména tříštivotrhavé munice, a to za současného přeskupování dělostřelectva, přesunu druhých sledů a záloh druhů vojsk do určených prostorů. Složitost je též v tom, že toto množství munice je třeba zabezpečit z různých zdrojů, zpravidla z pohyblivé armádní základny, z představených skladů nebo z jiných vyčleněných zdrojů, s využitím dopravních prostředků prakticky všech stupňů, včetně frontu.

Přísun munice až do palebných postavení dělostřelectva klade i značné nároky na řízení, organizaci práce a velení. Vyžaduje úzkou součinnost se štáby a veliteli dělostřeleckých útvarů a jednotek všech stupňů, s důrazem na stupeň nejnižší. Zkušenosti ukazují, že je nutné, aby funkcionáři dělostřelectva (počítaje oddílem) postupně přebírali v určeném prostoru transporty s municí až do jednotlivého vozidla a zabezpečili jejich zavedení do příslušných prostorů

palebných postavení, včetně rychlého vyložení. Jen přesné a rychlé plnění všech těchto úkolů a dokonalá spolupráce velitelských a týlových orgánů vytváří předpoklady pro úspěšné zabezpečení průlomu obrany nepříteli.

Přisuny munice při AVŠTC týl armády i týl divize dobře zplánovaly a organizovaně zajistily až do míst styku. Rozdělení munice podle druhů v místech styku proběhlo v krátkém čase a vozidla včas zaujala prostory vykládání v palebných postaveních. Celková doba skládání munice v palebných postaveních byla však v některých případech výrazně ovlivněna a poznamenána nevhodným výběrem manipulačních míst a nedostatečnou kapacitou vhodných mechanizačních prostředků. Byla též nízká úroveň řízení práce obsluh děl v manipulačních místech (u velitelů/NŠ/oddílů). Zkušenosti současně ukázaly, že řada velitelů (zejména baterií) a odpovědných funkcionářů nemá doposud potřebnou představu o způsobu organizace a přípravy vykládacího místa pro manipulaci s reálným množstvím munice v palebných postaveních.

Skládání munice pomocí vysokozdvizných vozíků ukázalo, že v obtížných terénních podmínkách klesá výkon těchto prostředků z 15–20 tun/h až na polovinu. Přitom se zvyšují nároky na vycvičenost obsluhy. Tím více vystupuje do popředí využívání hydraulických ruk a automobilních jeřábů se závěsným zařízením, zejména v členitém terénu. Přesto praxe ukázala, že s nasazením mechanizačních prostředků bylo za 8 hodin (z toho část i v noční době) složeno v palebných postaveních dělostřeleckých baterií cca 550 tun munice.

Kromě těchto otázek jsme v rámci cvičení sledovali a ověřovali i některé další prvky a normy **dopravně zásobovacího systému**, zejména pak výkonnost, vhodnost a použitelnost nasazených mechanizačních prostředků při vývozu pohyblivých zásob divize a armádního normativu munice a PHM a vhodnost kompletace zásob, včetně využití kontejnerů pro přepravu munice a proviantu. Pro splnění tohoto cíle divizní a armádní sklady vyvezly cca 2200 t/m³ materiálu. Materiální hospodáři zabezpečili 100% paletizaci vyvážených zásob materiálu, výcvik obsluh mechanizačních a kontejnerových prostředků a nezbytné úpravy skladů. Tím vytvořili podmínky pro včasné a organizované vyvezení materiálu z mírových skladů.

Na stupni svazku bylo s využitím různých mechanizačních prostředků a s minimálním počtem pracovníků naloženo např. za 5 hodin 375 tun munice. Při nakládání armádního normativu munice 60 pracovníků na více nakládacích místech s využitím vysokozdvizných motorových vozíků naložilo za 10,5 hodiny 1020 tun munice. Plánovaná časová norma byla s využitím různých racionalizačních úprav ve skladech zkrácena až o 50 %.

Rychlé vyvážení zásob pomocí mechanizačních prostředků přímo závisí na vycvičenosti obsluh, připravenosti zásob, na typu použitých vozidel, na počtu a úpravě manipulačních míst a zejména na promyšlené organizaci prací. Nejsou zanedbatelné ani ztrátové časy, způsobené zbytečným popojížděním vozidel, kdy např. po každém naložení palety řidič popojel, čímž při nakládání jednoho vozidla se čas prodloužil až o 5 minut. Čerpání (vyvážení) PHM ze stacionárních skladů je efektivní s využitím především velkokapacitních prostředků, kdy můžeme plně využít všech plnicích míst. Pro přepravu proviantu je nejvhodnější kontejner skříňový, plošinové kontejnery jen s vysokými čely a bočnicemi, které umožňují přikrytí plachtou. Při přepravě zásob pomocí kontejnerů musíme vybírat silniční síť s odpovídajícími parametry, vzhledem k specifickým rozměrům této techniky. Musíme též volit vhodné zpevněné překladiště materiálu.

Dobré poznatky jsme získali i v oblasti **kompletace proviantu**. Armádní přísun k divízi byl připraven za cca 30 minut, převzetí přísunu týlem divize za 60 minut, což prokazatelně potvrdilo výhody kompletů. Kompletovaný proviant, manipulovaný s účelným využitím vhodných mechanizačních prostředků, snižuje čas potřebný pro rozdělení a předání zásob o 40—50 % a potřebu pracovních sil o cca 30 %. Odpadá rozvažování a zjednodušuje se evidence. Současně se potvrdilo, že kontejnerová přeprava palet s proviantem je vhodná maximálně do stupně divize.

V průběhu AVŠTC bylo 25 manipulací s materiálem a vojska zmanipulovala celkem 7400 tun materiálu, z toho 4650 tun munice, 2550 m³ PHM a 200 tun proviantu. Průměrné množství materiálu, zmanipulovaného denně, se přibližovalo reálné potřebě zabezpečení bojové činnosti. Uplatnění vhodné mechanizované manipulace výrazně zrychluje vyvezení zásob při bojové pohotovosti i celý polní dopravně zásobovací proces a výrazně snižuje i potřebu pracovních sil.

Cvičení „Fatra-81“ připravili a řídili funkcionáři hlavního týlu v součinnosti se složkami MNO a svazů. Cvičení s takovým obsahem i rozsahem bylo v ČSLA poprvé. Prakticky poprvé v historii týlu ČSLA se uskutečnila v takovém rozsahu součinnost mezi týlovými útvary a jednotkami ČSLA a Střední skupiny sovětských vojsk. Získali jsme oboustranně cenné poznatky z metodiky práce, řízení dopravních jednotek, obsluhy techniky a mechanizačních prostředků a celkové racionalizace dopravně zásobovacího procesu. Cvičení přispělo k dalšímu upevnění internacionálních vztahů i družby mezi týlem ČSLA a SSKV.